

העולה מהסוגיא

מסכת יבמות ◊ דף נה - סא ◊ גליון 9

פרשת אמור ה'תשפ"ב

דף נה

◊ דיני אחיות מן האב ומן האם

- אחותו – אסורה בין באחות מן האב מן האם דכתיב 'ערות אחותך בת אביך או בת אמך'.
- אחות אב ואחות אם – אסורה בין באחות מן האב ובין מן האם.
- אשת אח – אסורה בין מאחיו מן האב ובין מן האם דכתיב יתור 'ערות אחיו גלה'.
- אחות אשתו – אסורה בין באחות מן האב ובין באחות מן האם משום שלומדים מאשת אח.
- אשת אחי אביו – אסורה רק ב'אחי האב' מן האב ולא ב'אחי האב' מן האם משום שלומדים גז"ש 'דודו דודו' לפסוק של גאולת קרובים ושם כתוב 'משפחתו' ומשפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה.

◊ דיני יבמה

- המקור שיבמה שאין לה בנים לאחר שגירשה בעלה אסורה - דכתיב באשת אח 'נדה היא' כמו נדה למרות שלאחר מכן תהיה מותרת בשעת נדונה אסורה כך יבמה למרות שלאחר מות בעלה מותרת בחיי בעלה אסורה.
- המקור שיבמה שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה אסורה - דכתיב באשת אח יתור 'ערות אחיך היא'.
- המקור שההיתר של יבום לא נאמר באשת אח מן האם (ולא לומדים מאשת אח מן האב) - דכתיב 'היא' בהוייתה תהיה.

◊ דיני העראה

- בחייבי כריתות – חייב דכתיב בנדה 'כי את מקורה הערה', ולומדים לשאר חייבי כריתות בהיקשא דר' יונה.
- בחייבי לאוין – בשפחה חרופה פטור דכתיב 'שכבת זרע' למעט העראה, בחייבי לאוין חייב משום שמדייקים שרק בשפחה חרופה פטור אבל בשאר חייבי לאוין חייב, בחייבי לאוין של כהונה חייב משום שלומדים גז"ש 'קחה קחה' מחייבי כריתות.
- בחייבי עשה – חייב משום שלומדים גז"ש 'ביאה ביאה' מחייבי לאוין.
- בזכור ובהמה – בזכור חייב דכתיב 'משכבי אשה' הוקש לאשה, ובהמה חייב דכתיב באחות אב ואחות אם 'כי את שארו הערה' ואם אינו ענין לאחות אב ואחות אם תנהו ענין לבהמה.
- ביבום – קונה משום שלומדים גז"ש 'ביאה ביאה' מחייבי לאוין.
- אשה לבעלה – קונה משום שלומדים גז"ש 'קחה קחה'.

◊ מהי העראה

- לשמואל - נשיקה, אבל הכנסת עטרה נחשב גמר ביאה.
- לר' יוחנן:

◦ לפי רבה בר בר חנה - סובר כמו שמואל.

◀ השלמות ▶

א דכתיב שני פסוקים לאזהרת אחות אב ואחות אם: האחד [ויקרא יח יב-יג] 'ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך הוא ערות אחות אמך לא תגלה כי שאר אמך הוא'. והשני [ויקרא כ טז] 'וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה'.

ב תוס' מבאר שא"א ללמוד בזכור ובהמה מהיקשא דר' יונה, משום שהפסיקה התורה ביניהם בדין מולך, או משום שא"א ללמוד מנדה דכתיב בה 'מקורה הערה' ובזכור ובהמה אין 'מקור', או משום שבזכור וביאה לא נחשב ביאה דאין דרך ביאה בכך.

ג תוס' בתירוץ הראשון מבאר שהדין שאשה נקנית בהעראה נאמר רק באופן שעשה העראה, אבל באופן שעשה ביאה גמורה נקנית בסוף ביאה, משום שכל הבעל דעתו על גמר ביאה. ותוס' בתירוץ השני מבאר שדין זה נאמר רק באופן שפירש שקונה בהעראה, אבל בסתמא דעתו על גמר ביאה.

- לפי רבין - נשיקה או הכנסת עטרה.
- לפי רב שמואל בר יהודה - הכנסת עטרה, אבל נשיקה אינה כלום.

דף נו

◆ דיני יבמה לאחר 'ביאה גרועה'

- הקדמה – נחלקו רב ושמואל בביאה גרועה (כגון ביאת שוגג או מזיד או אונס) לרב קונה לכל לשמואל רק לדברים האמוראים בפרשה (ולא יורשה ולא מיטמא לה ולא אוכלת בתרומה)⁷, ונחלקו הלישנות בגמ' באיזה אופן נחלקו רב ושמואל וכדלהלן.
- ל"ק - נחלקו רב ושמואל באופן שנפלה מן האירוסין, אבל באופן שנפלה מן הנישואין לכו"ע קונה לכל.
- ל"ב – נחלקו רב ושמואל באופן שנפלה מן הנישואין, אבל באופן שנפלה מן האירוסין לכו"ע קונה רק לדברים האמורים בפרשה.

◆ דיני אשת כהן שהתקדשה לכהן פיקח ונעשה חרש ונשאת

- באופן שאין לה בן – לרבנן אינה אוכלת לר' נתן אוכלת⁸.
- באופן שיש לה בן – אוכלת.

◆ דין ביאה שלא כדרכה

- בחייבי כריתות – חייב דכתיב 'משכבי אשה'.
- בחייבי לאוין – חייב, ונחלקו רש"י ותוס' מהו המקור לכך וכדלהלן.
 - לרש"י – משום שלומדים גז"ש 'ביאה ביאה' מיבמה.
 - לתוס' - בחייבי לאוין דכהונה לומדים גז"ש 'קיחה קיחה' מחייבי כריתות, ובשאר חייבי לאוין לומדים ביאה ביאה מיבמה.
- ביבמה ליבם – קונה דכתיב 'ולקחה לו לאשה' ודורשים אפילו שלא כדרכה [נד א].

◆ דיני אשה שזינתה

- באופן שזינתה ברצון – אסורה לכהן בלאו של 'זונה' וכן אסורה בלאו של 'טומאה'.
- באופן שזינתה באונס:
 - לישראל – מותרת משום שהלאו 'טומאה' לא נאמר באופן שזינתה באונס⁹.
 - לכהן:
 - הלאו של 'טומאה' - נאמר באופן שזינתה באונס¹⁰.
 - הלאו של זונה - ל"ק נאמר באופן שזינתה באונס, ול"ב לא נאמר באופן שזינתה באונס¹¹.

» השלמות «

- ד תוס' מביא שבירושלמי יש מחלוקת האם נחלקו רב ושמואל גם ב'העראה' או דלמא בהעראה כו"ע מודו שקונה לכל.
- ה בדברי הברייתא מבואר שנחלקו רבנן ור' נתן באופן שהיה לה בן ומת הבן, ורב יוסף מביא שנחלקו גם באופן שלא היה לה בן כלל. הטעם של רב נתן שאוכלת בתרומה משום שמדאורייתא ארוסה אוכלת בתרומה ומדרבנן אינה אוכלת עד שתכנס לחופה מחמת 'סימפון' או 'שמא ימזגו לה כוס ותשקנו לאחיה ולאחיותיה', ובאופן זה אין חשש סימפון כיון שלא חוששים שהבעל יחזור ויהיה פיקח ויקפיד על הסימפון, וכן אין חשש של 'שמא ימזגו לה כוס ותשקנו לאחיה ולאחיותיה' משום שאינה גרה עמם. אמנם רבנן סוברים שגוזרים בנישואי חרש אטו קידושי חרש שאין קניני קנין.
- ו מקור האיסור של 'טומאה' הוא מהפסוק שכתוב במחזיר גרושתו 'לא יוכל בעלה הראשון אשר שילחה לשוב לקחתה להיות לה לאשה אחרי אשר הוטמאה' ודורשים 'אחרי אשר הוטמאה' לרבות אשה שזינתה.
- ז המקור שהאיסור של טומאה לגבי ישראל נאמר רק באופן שזינתה ברצון ולא באופן שזינתה באונס, דכתיב 'והיא לא נתפסה' ודורשים 'הא נתפסה מותרת'.
- ח למרות שהאיסור של 'טומאה' לישראל נאמר רק באופן שזינתה ברצון ולא באופן שזינתה באונס, מ"מ לגבי כהן האיסור נאמר בין באופן שזינתה באונס ובין באופן שזינתה ברצון, דכתיב 'והיא לא נתפסה' ודורשים 'היא' דוקא לישראל יש חילוק בין אונס לרצון אבל לכהן אין חילוק בין אונס לרצון. והגמ' מבארת שלוקין על איסור זה ולא נחשב 'לאו הבא מכלל עשה', משום שמיעוט זה מלמד שהאיסור של 'לא יוכל בעלה הראשון אשר שילחה לשוב לקחתה להיות לה לאשה אחרי אשר הוטמאה' נאמר בכהן גם ברצון.
- ט לפי הלישנא קמא האיסור של 'זונה' לכהן נאמר גם באשה שזינתה באונס משום שהמיעוט של אונס נאמר רק בישראל, ולפי הלישנא בתרא האיסור של זונה לכהן נאמר רק באשה שזינתה ברצון משום שהמשמעות של 'זונה' הוא זנות ברצון.

◆ **דין אשה ש'משתמרת לביאה פסולה' דאורייתא'**

- באופן שבעלה אינו מאכיל במקום אחר (כגון חלל) – נפסלת לאכול בתרומה^א.
- באופן שבעלה מאכיל במקום אחר^ב:
 - לר"מ - נפסלת מלאכול בתרומה.
 - לרבי אלעזר ורבי שמעון:
 - בת כהן – אוכלת בתרומה.
 - בת ישראל הארוסה לכהן – לרש"י אוכלת בתרומה לתוס' אינה אוכלת בתרומה^ג.

◆ **האם מותר לפצוע דכא לשאת גיורת**

- לר' יהודה – אסור משום שקהל גרים איקרי קהל.
- לר' יוסי ולר' אליעזר בן יעקב:
 - פצוע דכא ישראל – מותר משום שקהל גרים לא איקרי קהל.
 - פצוע דכא כהן:
 - הקדמה - הגמ' [ע"ו]: מסתפקת האם פצוע דכא כהן יש עליו קדושת כהונה ואסור לשאת נשים האסורות לכהונה או דלמא אין עליו קדושת כהונה ומותר לשאת נשים האסורות לכהונה.
 - לפי הצד שאין עליו קדושת כהונה - מותר בגיורת והאשה אוכלת בתרומה.
 - לפי הצד שיש עליו קדושת כהונה:
 - בגיורת – אסור.
 - בת גרים:
 - לר' יוסי - מותר והאשה אוכלת בתרומה^ד.
 - לר' אליעזר בן יעקב – באופן שהיא בת גר וגיורת אסורה לכהונה ובאופן שהיא בת ישראל וגיורת או בת גר וישראלית מותרת לכהונה והאשה אוכלת בתרומה^ה.

◆ **חופה לפסולות**

- האם יש חופה לפסולות – לרב יש חופה לפסולות, לשמואל אין חופה לפסולות. ונחלקו רש"י ותוס' בביאור המחלוקת וכדלהלן:
 - לרש"י – נחלקו רב ושמואל האם חופה מועילה באשה פסולה: לרב חופה מועילה באשה פסולה, לשמואל חופה לא מועילה באשה פסולה. (ובדברי רש"י מבואר שרב ושמואל סוברים כדברי רב הונא [קידושין ה א] שאפשר לקדש על ידי חופה ונחלקו בין בחופה לפני קידושין ובין בחופה לאחר קידושין)^ז.

≡ **השלמות** ≡

- י כלומר אשה שהתקדשה לאדם שביאתו פוסלת אותה מלאכול בתרומה מדאורייתא.
- יא ובדברי הגמ' [נח ב] מבואר שלא רק אשה שהתארסה לכהן נפסלה ליבום, אלא גם אשת כהן שנפלה ליבום ויש אח חלל אינה אוכלת בתרומה משום שעומדת להבעל ביאה פסולה.
- יב כגון אלמנה לכה"ג שבעלה יכול להאכיל אשה אחרת, וכגון פצוע דכא שיכול להאכיל במקום אחר: לפי אביי באופן שנשא אשה ואח"כ נעשה פצוע דכא, ולפי רבא משום שיכול להאכיל את עבדיו ושפחותיו.
- יג רבי אלעזר ורבי שמעון סוברים שאשה ש'משתמרת לביאה פסולה אינה נפסלת לאכול בתרומה באופן שהיא בת כהן, ונחלקו רש"י ותוס' האם קידושין אלו יכולים להאכילה בתרומה באופן שהיא בת ישראל: לרש"י יכולים להאכילה בתרומה, ולתוס' אינם יכולים להאכילה בתרומה.
- יד הגמ' מבארת שלפי ר' יוסי מותר לפצוע דכא לישא בת גרים גם לפי הצד שפצוע דכא כהן יש עליו קדושת כהונה, משום שר' יוסי סובר [קידושין עז א] שבת גר וגיורת בתה כשרה לכהונה.
- טו רבי אליעזר בן יעקב אומר [קידושין עז א] 'ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה וגר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה', והגמ' הסתפקה בדת ר' אליעזר בן יעקב בגר שנשא בת ישראל האם מותרת לפצוע דכא משום ש'כשרות איתוספא בה' כלומר אינה נקראת 'קהל', או דלמא אסורה לפצוע דכא משום ש'קדושה איתוספא בה' כלומר נחשבת ל'קהל'. והגמ' מסיקה שמותרת לפצוע דכא (כך ביאר רש"י בפירושו הראשון את ספק הגמ').
- טז נחלקו התנאים במשנה באשה שהתקדשה לפסול ש'מאכיל במקום אחר' כגון אלמנה לכה"ג האם פסולה לתרומה, לר"מ פסולה לתרומה משום ש'משתמרת לביאה פסולה', לרבי אלעזר ורבי שמעון כשרה לתרומה, ודברי המשנה נאמרו באופן שהתקדשה על ידי כסף שטר או ביאה, אבל באופן שהתקדשה על ידי חופה נחלקו רב ושמואל, לרב בין לרבי מאיר ובין לרבי אלעזר ורבי שמעון פסולה לתרומה משום שלאחר החופה היא 'קרובה לביאה', לשמואל בין לרבי מאיר ובין לרבי אלעזר ורבי שמעון אינה פסולה לתרומה, משום

- לתוס' – נחלקו רב ושמואל באשה שהתקדשה לפסול ואח"כ נכנסה לחופה ולא נבעלה, לרב פסולה לתרומה ולשמואל כשרה לתרומה (ובדברי התוס' מבואר שרב ושמואל סוברים דלא כרב הונא שחופה לפני קידושין לא קונה כלל)¹².

דף נח

◊ דין אשה ש'משמרת לביאה פסולה' דרבנן (מגו' שניות')

- לר' יוחנן - לכו"ע אוכלת בתרומה.
- לר"ל – לר' מאיר אינה אוכלת בתרומה לרבי אלעזר ור' שמעון אוכלת בתרומה¹³.

דף נט

◊ דיני כהן גדול

- אלמנה וגרושה – אסורה בין מן הנישואין ובין מן האירוסין¹⁴.
- בעולה:
 - בוגרת ונבעלה שלא כדרכה:
 - לרבי מאיר - בוגרת אסורה ונבעלה שלא כדרכה מותרת.
 - לרבי אלעזר ורבי שמעון - בוגרת מותרת ונבעלה שלא כדרכה אסורה¹⁵.
 - מוכת עץ – 'מוכת עץ כדרכה' לר' אלעזר אסורה, 'מוכת עץ שלא כדרכה' מותרת.
 - נבעלה לבהמה – לרב יוסף אסורה מדין 'בעולה', לאביי אינה אסורה מדין בעולה אלא מדין 'מוכת עץ' משום שאין זנות לבהמה¹⁶.
 - אנוסת עצמו ומפותת עצמו – אסורה.
 - באופן שעבר ונשא האם צריך לגרש:
 - בוגרת ומוכת עץ - באופן שנשא יכול לקיימה משום ש'סופה להיות בוגרת ומוכת עץ תחתיו'.
 - בעולת עצמו – באופן שנשא צריך לגרשה¹⁷.

☞ השלמות ☞

שחופה קונה רק באשה כשרה אבל באשה פסולה חופה לא קונה.

רמי בר חמא חולק וסובר שנידון זה תלוי במחלוקת של רבי מאיר ורבי אלעזר ור' שמעון, ובפשטות כוונתו שכמו שנחלקו התנאים במשנה באשה שהתקדשה על ידי כסף שטר וביאה כך נחלקו התנאים באשה שהתקדשה על ידי ביאה.

הגמ' מבארת שהנידון של חופה לפסולות נאמר באשה הגדולה מבת ג', אבל קטנה פחות מבת ג' שהתקדשה לפסול ונכנסה לחופה כשרה לכהונה, משום שכמו שאין ביאתה פוסלתה מלאכול בתרומה כך אין חופתה פוסלתה מלאכול בתרומה.

יז בדברי המשנה מבואר שאשה שהתקדשה לפסול ומת כשרה לכהונה, ואשה שנשאת לפסול ונבעלה ומת פסולה לכהונה, ונחלקו רב ושמואל באשה שהתקדשה לפסול ונכנסה לחופה ולא נבעלה, לרב פסולה לתרומה ולשמואל כשרה לתרומה.

יח ר' יוחנן ור"ל נחלקו ביבם שנתן גט ליבמתו: לר' יוחנן לכו"ע אוכלת בתרומה משום שמשמרת לביאה פסולה דרבנן, ולר"ל לכו"ע אינה אוכלת בתרומה משום שלפי ר' מאיר משמרת לביאה פסולה דרבנן, ולפי ר' אלעזר ור' שמעון משום שנחשב 'אינו מאכיל במקום אחר' שהרי גט אינו מאכיל במקום אחר. ומבואר בדברי הגמ' שב'שניות' לפי ר' יוחנן לכו"ע אוכלת בתרומה, ולפי ר"ל לר"מ אינה אוכלת בתרומה ולר' אלעזר ור' שמעון אוכלת בתרומה כיון שנחשב 'מאכיל במקום אחר'.

יט המקור שכה"ג אסור בגרושה מן האירוסין הוא מסברא שיש עליה שם גרושה, או משום שלומדים מהאיסור של גרושה בכהן הדיוט שהוא גם מהאירוסין. והמקור שכה"ג אסור באלמנה מן האירוסין משום שלומדים אלמנה מגרושה.

כ בפסוק כתוב 'והוא אשה בבתוליה יקח' והאות 'ב' ו'י' מיותרות משום שהיה אפשר לכתוב 'בתולה', ונחלקו התנאים מה דורשים מכך. ר"מ סובר שהלשון 'בתולה' משמע 'מקצת בתולה', ולכן דורשים מהאות 'י' שצריך 'בתולה שלמה' אבל בוגרת שאינה בתולה שלמה פסולה, ומהאות 'ב' דורשים שהדין של בתולה נאמר רק 'במקום בתולים' אבל נבעלה שלא כדרכה כשרה. ר' אלעזר ור' שמעון סוברים שהלשון 'בתולה' משמע 'בתולה שלמה', ולכן דורשים מהאות 'י' שמשפיק 'מקצת בתולים' ללמד שבוגרת כשרה, ומהאות 'ב' דורשים שהדין של בתולה נאמר בין 'במקום בתולים' ובין שלא במקום בתולים ללמד שנבעלה שלא כדרכה פסולה.

רב אומר שאשה שנבעלה שלא כדרכה אסורה לכהונה כלומר אסורה לכהן הדיוט, והגמ' מבארת שדבריו נאמרו לפי דעת ר' אלעזר שנבעלה שלא כדרכה אסורה לכהן הדיוט, והגמ' מוסיפה שע"כ מדובר ב'ממאנת' אבל באופן שנבעלה בתורת זנות אסורה משום זונה, משום שר' אלעזר סובר ש'פנוי הבא על הפנויה' עשאה זונה. ותוס' מוסיף שרב עצמו לא סובר כדברי ר' אלעזר.

כא המקור שאין זנות לבהמה הוא מהפסוק 'לא תביא אתן זונה ומחיר כלב' ודרשין גם שניהם ולא ארבעה שאתן כלב ומחיר זונה אינם פסולים משום שאין קנס לבהמה, ורב יוסף אומר שלמרות שאינה נחשבת זונה מ"מ נחשבת בעולה, ואביי אומר שכמו שאינו נחשבת זונה כך אינה נחשבת בעולה.

כב הגמ' מבארת שלמרות שכה"ג שנשא בעולת עצמו צריך לגרשה, מ"מ מועילים הנישואים לפטור מדין 'קנס', כלומר כה"ג שאנס אשה ונאסרה עליו מדין בעולת עצמו ועבר ונשאה פטור מקנס ולאחר שיגרשה בגט תקבל כתובה.

• אשה שהייתה מותרת בשעת קידושין ונאסרה:

- באופן שלא 'אשתני גופא' (כגון קידש אלמנה ונתמנה להיות כה"ג) - מותרת^{כג}.
- באופן ש'אשתני גופא' (כגון קידש נערה ובגרה לפי רבי מאיר שאוסרה בוגרת לכה"ג) - לשמואל מותרת, ולרב חייא בר יוסף ספק האם מותרת או אסורה.

◆ דיני קנס

- לרש"י – שלא כדרכה ובהעראה פטור משום שלא השיר את התולים.
- לר"ת וריב"א – שלא כדרכה ובהעראה חייב.
- לתוס' – שלא כדרכה חייב ובהעראה פטור^{כד}.

דף ס

◆ כה"ג שנשא בעולה דין הוולד - לרבנן הוולד כשר ולר' אליעזר בן יעקב הוולד חללי^{כה}.

◆ דיני טומאה של כהן גדול לאחותו

- הקדמה – הפסוק אומר 'ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא הייתה לאיש לה יטמא' כלומר שכהן מותר להטמא לאחותו שנחשבת 'בתולה' והגמ' דנה באופנים שונים האם מותר להטמא וכדלהלן:
 - בוגרת - מטמא לה מה'יתור' 'הקרובה אליו'.
 - אנוסה ומפותרת – אינו מטמא לה דכתיב 'ולאחותו הבתולה'.
 - ארוסה ומוכת עץ:
 - לר' מאיר ור' יהודה – מטמא^{כז}.
 - לר' יוסי – ארוסה אינו מטמא ומוכת עץ מטמא^{כח}.
 - לר' שמעון – אינו מטמא^{כט}.

◆ דיני גירות – גירות אסורה לכהן משום 'זונה', וגירות פחותה מבת ג' שנים לר' שמעון בן יוחאי מותרת ולרבנן אסורה^{כט}.

» השלמות «

כג המקור שבאופן שלא אשתני גופא מותרת, דכתיב 'כי אם בתולה מעמי יקח אשה' והמילה 'אשה' מיותרת ללמד שיש אופן שיכול לקחת גם אלמנה, כגון שקדשה לפני שהתמנה להיות כה"ג. ובדברי המשנה להלן [סא א] מבואר שבאופן שנפלה לפניו יבמה ואח"כ התמנה להיות כה"ג אסורה משום דכתיב 'אשה' ולא יבמה.

כד תוס' מבאר שלמרות שיש חיוב קנס בשלא כדרכה משום שחייב גם באופן שלא השיר את התולים, מ"מ בהעראה פטור מקנס משום שלא ריבתה התורה שהעראה נחשבת כמו גמור ביאה לענין קנס.

כה נחלקו האמוראים בביאור שיטת ר' אליעזר בן יעקב: לרב הונא אמר רב סובר כדברי ר' אלעזר שפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ולכן הוולד חלל, לרב אשי סובר שדין חללה לא נאמר רק באיסור לאו (כגון אלמנה גרושה וחללה) אלא נאמר גם באיסור עשה (כגון בעולה).

רב אשי מבאר שהמקור של ר' אליעזר בן יעקב שיש חלל מחייבי עשה הוא מהפסוק 'אלמנה וגרושה חללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו', ולאחר מכן כתוב 'ולא יחלל זרעו', וסובר ש'לא יחלל זרעו' נאמר לא רק על אלמנה וגרושה וחללה זונה אלא גם על בעולה. אמנם רבנן סוברים ש'לא יחלל זרעו' נאמר רק על אלמנה וגרושה וחללה זונה ולא על בעולה, משום שכתוב 'אלה' להפסיק ביניהם.

תוס' מסתפקים ב'בעולת עצמו' האם נחלקו רבי ורבנן בדין הוולד או דלמא לכו"ע הוולד כשר.

כו ר' מאיר ור' יהודה דורשים 'הקרובה' לרבות שמתמא לאחותו ארוסה, וכן דורשים 'אשר לא הייתה לאיש' שרק באופן שנבעלה לאיש נאסרה אבל מוכת עץ שלא נבעלה לאיש מותרת.

כז ר' יוסי דורש 'אשר לא הייתה' שאינו מטמא לאחותו נשואה אבל לאחותו ארוסה מטמא, ודורש 'לאיש' שרק באופן שנבעלה לאיש נאסרה אבל מוכת עץ שלא נבעלה לאיש מותרת.

כח ר' שמעון דורש 'אשר לא הייתה' לרבות שאינו מטמא לאחותו ארוסה ולכן אין לו מקור להתיר מוכת עץ, אמנם ר' שמעון מודה שארוסה שהתגרשה מטמא דכתיב 'הקרובה'.

כט המקור של רבי שמעון בן יוחאי שגירות פחותה מבת מג' שנים מותרת דכתיב 'כל אשה יודעת איש למושכב זכר הרוגו', ומאידיך כתוב 'וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר הרוגו', ולכן דורשים שקטנה פחותה מבת ג' שנים שאינה ראויה לביאת איש מותרת אבל יותר מבת ג' שראויה לביאת איש אסורה.

דף סא

◆ דיני טומאת מת בעכו"ם

- לר' שמעון בן יוחאי - עובד כוכבים מת אינו מטמא באהל דכתיב 'אדם כי ימות באהל' ועובד כוכבים אינו נחשב 'אדם', ונחלקו האמוראים בדעתו האם עובד כוכבים מת מטמא במגע ומשאל.
- לר' שמעון בן גמליאל - עוכד כוכבים מת מטמא באהל.

◆ דיני זונה

באיזה אופן נחשבת לזונה:

- לר' אליעזר - אשת איש שזינתה תחת בעלה.
- לרבנן - לרש"י באופן שנבעלה לחייבי לאוין ובאופן שנבעלה לחייבי כריתות, לתוס' רק באופן שנבעלה לחייבי כריתות לא.
- לר' מתיא בן חרש - בכל אופן שנבעלה לפסול לה (ואפילו בסוטה שבעלה בא עליה בדרך).
- לר"ע - אפילו פנויה שמופקרת לזנות.
- לר' אליעזר - אפילו פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה.
- לר' יהודה - אפילו אילונית נחשבת לזונה משום דכתיב 'הזנו ולא הפרצו' כל אשה שלא שייך בה 'פריצה' (כלומר פרייה ורביה) נחשבת לזונה.

◆ האם כה"ג מותר בקטנה

- באופן שקדשה אביה - בפשטות מותרת אמנם יש ברייתא שאוסרת משום דכתיב 'אשה' ולא קטנה לב.
- באופן שקדשה את עצמה - אסור משום שלא קונה אותה עד שתגדל וכשתגדל נחשבת בעולת עצמו.

לע"נ א"מ הר"ר יהודה ב"ר יעקב צבי זצ"ל

ניתן להשיג במייל B0527147396@gmail.com

☞ השלמות ☞

ל המקור של ר' שמעון בן יוחאי שעוכד כוכבים אינו נחשב ל'אדם' דכתיב 'ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם', ודורשים אתם קרויים אדם ואין עובדי כוכבים קרויים אדם. תוס' מבאר שהדין של טומאת אהל נאמר רק במתים שמתו לאחר שניתנה פרשת טומאת מת, אבל הדין של טומאת מגע ומשא נאמרה גם במתים שמתו לפני שניתנה פרשת טומאת מת.

ובדברי הגמ' [סנהדרין נט א] מבואר שעכו"ם שמקיימים מצוות מקבלים שכר דכתיב 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', ושיטת רש"י שדין זה נאמר רק לר"מ שסובר שהלשון 'אדם' כולל גויים, אבל לר' שמעון בן יוחאי שסובר שהלשון 'אדם' אינו כולל גויים אינם מקבלים שכר כלל. אמנם שיטת ר"ת שדברי רבי שמעון בן יוחאי נאמרו רק בלשון 'אדם' אבל בלשון 'האדם' מודה שכולל עכו"ם. וכן שיטת הרב ר' משולם שדברי רבי שמעון בן יוחאי נאמרו רק לענין פורענות אבל לענין טובה מודה שעכו"ם נקראים אדם.

לא כך מבואר בדברי רש"י [ד"ה ושנבעלה] שבכל ביאת איסור נעשית זונה, אמנם תוס' [ד"ה שנבעלה] סוברים שרק באופן שנבעלה לחייבי כריתות נעשית זונה אבל באופן שנבעלה לחייבי לאוין אינה נעשית זונה וכן כתבו התוס' לעיל [מד ב ד"ה הכא]. ובדברי הגמ' מבואר שלפי רבנן גירות ומשחררת נחשבות לזונה, ורש"י מבאר משום שנבעלו לעכו"ם ועבד, ותוס' מבאר שאפילו באופן שלא נבעלו אסורות, משום שבאה מן העכו"ם ששטופים בזימה. ותוס' מוסיף ומבאר שדין זה נאמר בגיורת, אבל בעכו"ם שלא התגיירו באופן שלא זינתה אינו חייב משום זונה, ובאופן שזינתה: לאביי אינו חייב משום זונה, ולרביא חייב משום זונה (ובאופנים שאינו חייב משום זונה נחלקו הלישנות בגמ' האם ב"ד של חשמונאי גזרו עליהם משום זונה).

לב רבי אליעזר אומר 'כהן לא ישא את הקטנה' ובביאור דבריו נחלקו האמוראים לרביא מדובר ככהן הדיוט ואסורה משום שחוששים שמא האשה תזנה עליו ופתוי קטנה אונס הוא ואסורה לכהן, ולרבי פפא מדובר ככהן הדיוט ור' אליעזר סובר כדברי הברייתא שכה"ג אסור בקטנה.